

Ryū Gotō (龍 五嶋), ένα ιαπωνικό βιολιστικό
θαῦμα καταυγάζει τὴν Κ.Ο.Α.

23/2016.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΠΡΙΝ ΠΕΡΑΣΟΥΜΕ ΣΤΟ ΘΕΜΑ μας, ἐπισημαίνουμε ἐμφανέστατα πιά σημεῖα βελτιώσεως τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν: πρῶτον καὶ κυριότερον ἐπανεμφάνιση τῆς Ἔντεχνης Ἑλληνικῆς Μουσικῆς (παλαιότερης καὶ σύγχρονης σὲ ἴσες δόσεις), ἐκ παραλλήλου μὲ ἀγνωστα ἀριστουργήματα μεγάλων κλασσικῶν, ἔτσι ὥστε βαθμιαῖα ὁ Ἑλληνας φιλόμουσος, στερημένος ἀπὸ τὴ μεγάλη μουσικὴ παράδοσή του ἀπὸ τὸ Μέγαρο σχεδὸν καθ' ὅλη τὴ διάρκειά τῆς λειτουργίας του, νὰ τοὺς ταυτίσει μὲ ἀγνωστα ἔργα πασίγνωστων κλασσικῶν. Ἀκόμη παρατηροῦμε ἄνοδο τοῦ ἐπιπέδου τῶν κεκλημένων ἀρχιμουσικῶν (παραβλέπουμε κάποιες ἀραιές... κουτρουβάλες, ὅπως τοῦ κ. Bosch στὸ *Ρέκβιεμ* τοῦ Βέρντι, 27.4.2016): οἱ ξένοι ἄσσοι τῆς μπαγκέτας δὲν σπανίζουν ἐνῶ πρὸς τιμὴν του, ὁ καλλιτεχνικὸς διευθυντῆς τῆς Κ.Ο.Α. κ. Στέφανος Τσιαλῆς δυστυχῶς σπανίως ἀνεβαίνει στὸ πόντιο. Ἀκόμη βελτιώθηκε τὸ ἐπίπεδο τῶν σολίστ (ὁμοίως Ἕλληνες καὶ ξένοι σὲ ἴσες δόσεις). Θα εἴμαστε δὲ ἐνθουσιασμένοι, ἂν ἡ ΚΟΑ, καὶ οἱ ἄλλες ἀθηναϊκὲς ὀρχήστρες (ΕΡΤ, Δήμου Ἀθηναίων, Λυρικῆς) ἀντὶ ξένων μετριοτήτων τῆς μπαγκέτας, ἔπαυαν νὰ ἀποτελοῦν ἄβατο γιὰ νέους Ἑλληνες ἀρχιμουσικούς ὅπως ἡ Ζωὴ Τσόκανου, (ἀλησμόνητη στὴ *Νυχτερίδα* τοῦ Γιόχαν Στράους, 28.2.2014) καὶ ὁ Χρῆστος Κολοβός (βλ. κριτικὴ μας 21/2016). Α-ΠΑ-ΡΑ-ΔΕ-ΚΤΟ ! Ἐπὶ τὰ ἔργα:

1. ΜΕΝΤΕΛΣΟΝ ΦΕΛΙΞ [Mendelssohn, Felix, 1809-1847]: *Ἡ ὠραία Μελουζίνα* [Die schöne Melusine] op. 32 (1833, ἀναθ. 1835, παγκόσμια α'. ἐκτ.: Λονδίνο, Φιλαρμονικὴ Ἑταιρεία, 7.4.1834), μίᾳ ἀπὸ

τις ωραιότερες αλλά και περιέργως σπανιότερα ακουόμενες από τις 7 ἐν ὄλῳ εἰσαγωγές τοῦ Μέντελσον: Ὅπως δὴποτε πρωτογνώρισε σὲ μᾶς τὸν ἀρχιμουσικὸ Κρίστοφ Πόππεν [Christoph Poppen, γ. 1956], πού δὲν εἶχαμε ἀκούσει ὅταν ξαναδιηύθυνε τὴν ΚΟΑ, προφανῶς ἐπὶ καλλιτεχνικῆς διευθύνσεως Βασίλη Χριστοπούλου: τότε εἶχαμε χάσει κάθε ἐνδιαφέρον γιὰ τὺς καλλιτεχνικοὺς (ἀπο)προσανατολισμούς της. Ὁ Μέντελσον, ἔστω καὶ ὅπως παραποιήθηκεν ἐρμηνευτικά, ἴσως στάθηκε ἀποκάλυψη γιὰ ὅσους ἀγνοοῦσαν τὸ ἔργο: μὲ αὐτονόητη τὴ πρωτότυπη λεπτότητα τῆς ὀρχηστρικῆς γραφῆς, δίνει ζωηρότατη ἐντύπωση μιᾶς διθεματικῆς μορφῆς σονάτας, ἀνεξάντλητης, συναρπαστικῆς ἀντιπαράθεσης δύο ωραιότατων καὶ ἀδρὰ ἀντιθέτων θεμάτων: ἐνὸς ἀργοῦ, λυρικοῦ, σὲ μέτρο 6/4 καὶ φα μείζονα, πού ἀντιπροσωπεύει τὴν ἐπώνυμη ἠρωΐδα, γοργόνα τῶν ποταμῶν καὶ ἐνὸς γρήγορου, ρυθμικοῦ καὶ «θυμωμένου», ἀντιστοιχοῦντος στὸ θνητὸ σύζυγό της Ράϊμουντ. Ὁ τελευταῖος ὑποψιάζεται καὶ τελικῶς βεβαιώνεται γιὰ τὸ μυστικὸ τῆς καταγωγῆς της. Εἶναι ἀπορίας ἄξιο γιὰτὶ τὸ διεθνὲς ρεπερτόριο περιφρονεῖ αὐτὸ τῶν δεκάδων καρατίων ἀδάμαντα τῆς παγκόσμιας μουσικῆς φιλολογίας. Ἡ ἐρμηνεία του ὅμως δὲν μᾶς ἐνθουσίασε: Τὸ σαφέστατα τετραγωνισμένο ἐναρκτήριο λυρικό θέμα (κλαρινέτα α' καὶ β', φλάουτο α'), ἀκούστηκε ἀσαφέστατο, σὰν παραμουσκεμένη ἀκουαρέλα. Στὸ β', βίαιο καὶ «ἀρρενωπὸ» θέμα ὁ μαέστρος ὑποδύθηκε εὐκολότερα τὸ ρόλο οἰονεὶ «νταῆ».

2. ΠΑΓΚΑΝΙΝΙ, ΝΙΚΚΟΛΟ [Paganini, Niccolò, 1782-1840]: *Κοντσέρτο γιὰ βιολί καὶ ὀρχήστρα* ἀρ. 2, ρε μείζ, ὁρ. 6 (1816). Γιὰτὶ μένω μὲ τὴν ἐντύπωση ὅτι οἱ μεγάλῃ σοβιετικοὶ βιολιστὲς ἀγνόησαν τὸν Παγκανίνι; παρὰ τὴν προσπάθειά μου, στὸ Διαδίκτυο, δὲν συνάντησα οὔτε ἓνα σοβιετικὸ ὄνομα συσχετιζόμενο μὲ ὁποιοδήποτε ἔργο τοῦ Διὸς τῶν βιολιστῶν, πού ἀγαπῶ ἰδιαίτερα ὡς θεῖο μελωδὸ καὶ ἐναρμονιστὴ, ὄχι μόνον στὶς γνωστὲς ἀλλὰ καὶ πιὸ πειθωριοποιημένους συνθέσεις του λ.χ. μουσικῆς δωματίου μὲ κιθάρα. Δὲ θυμοῦμαι νὰ ἀκούστηκε Παγκανίνι καὶ στὸ Μέγαρο ἐπὶ βασιλειῶν Λαμπράκη καὶ Μάνου. Ἐξ' οὗ καὶ ἀδημονοῦσα ἰδιαίτερα γιὰ τὴν ἐμφάνιση τοῦ νεαροῦ Ἰάπωνος βιολιστοῦ Ryū Gotō (龍五嶋 γ. 1988), ἔστω στὸ συχνότερα παιζόμενο ἀπὸ τὰ ἕξ κοντσέρτα του, τὸ πρῶτο. Προηγουμένως ὅμως, πρέπει νὰ ἀπευθύνουμε θερμότερα συγχαρητήρια καὶ ἔκφραση βαθύτατου θαυμασμοῦ μας στὴν ἐν

Ἀθήναις Ἰαπωνικὴ Πρεσβεία καὶ στὸ ἄκρως φιλόμουσο καὶ μουσικὸ πρεσβευτικὸ ζευγος, τὸν Κο καὶ τὴν Κα Masuo Nishibayashi, γιὰ τὴν ὑπέροχη στήριξη μεγάλου μὲν καλλιτέχνου πού ὅλα ὅμως τὰ σχετικὰ κείμενα ἀναφέρουν ὡς Ἰαπωνοαμερικανό! Αὐτό, ἄς γίνῃ μάθημα σὲ μερικοὺς ἐπηρμένους κηφῆνες τοῦ ἑλληνικοῦ ὙΠΕΕ— ἄραγε ἀκόμη ταξιθεύουν ἀναλώμασι τῶν φορολογουμένων ἀεροπορικῶς σὲ θέσεις VIPS; Ὁ ἀρχιμουσικὸς ἀπλῶς συμπορεύθηκε μὲ τὸ σολίστ, ἀνάληγτα ξεκουφαίνοντάς μας σὲ φορτισίσσιμι—ἀραιὲς «στίξεις» τοῦ βιολιοῦ σόλο μὲ συγχορδίες tutti. Ποτὲ ὡς τώρα δὲν εἶχαμε προσέξει ἰδιαίτερα τὴ λεγόμενη *τούρκικη μπάντα* [ἰταλ. *banda turca*, δηλ. *γκρανκάσα*, *πελώρια κύμβαλα* καὶ μονό, *κρεμαστὸ δίσκο κυβάλου*] πού χρησιμοποιεῖ σ' αὐτὸ τὸ ἔργο ὁ συνθέτης. Κατὰ τὰ ἄλλα ἀπολαύσαμε, ἓνα σολίστ ἀπόκοσμης ἠχητικῆς λάμψεως καὶ τονικῆς ἀκριβείας ἀκόμη καὶ στοὺς ἱλιγγιωδέστερους δεξιοτεχνισμοὺς: βαθύτατη διαίσθηση τὸν ἔκαμε νὰ ἀντιδιαστέλλῃ αὐτὴ τὴ σχεδὸν σατανικὰ (Παγκανίνι γάρ!) αἰχμηρὴ λάμψη τῶν τελευταίων, μὲ μιὰ διακριτικὰ ἠδύμολπη προσέγγιση τῶν ἀπέριπτα μελωδικότερων περασμάτων. Ἐνα καὶ μοναδικὸ μπῆς πού ὑπαινίχθηκε σαφέστατα γιὰ ὅποιον *μποροῦσε* νὰ καταλάβῃ, ὅτι δὲν ἦταν μόνον μέγας *σαμουράι* τοῦ *δοξαριοῦ*, ἀλλὰ ἴσως καὶ δάσκαλος τοῦ διαλογισμοῦ Ζέν: μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐρμήνευσε τὴ *Méditation* (γαλλ. *στοχασμός*) γιὰ σόλο βιολί, ἀπὸ τὴ β' πράξη τῆς ὄπερας τοῦ Ζὺλ Μασσνέ [Jules Massenet, 1842-1912] *Θαΐς* [3 πράξεις, κείμεν. Louis Gallet κατὰ τὸ μυθιστόρημα τοῦ Anatole France, παγκόσμια α'. ἔκτ.: *παρισινὴ Ὀπερά*, 16.3.1894]. Ὑστερα, ξαναβγῆκε νὰ χαιρετίσει, εὐγλωττα ἀφήνοντας τὸ βιολί του στὰ παρασκήνια. Εὖγε!

ΜΠΡΑΜΣ ΓΙΟΧΑΝΝΕΣ [Brahms, Johannes, 1833-1897]: *Συμφωνία* ἄρ. 2, ρε μείζ. op. 73 (1877· παγκόσμια α' ἔκτ. Βιέννη, 30.12.1877). Τὸ α'. μέρος ἔδωσε τὴν ἐντύπωση ὀρχηστρικοῦ ἤχου χυμῶους καὶ ρέοντος. Ἀκολούθησε ὅμως ἀνομοιογένεια καὶ θραυσματικότητα ἐκφορᾶς, μὲ κορύφωμα τὸ β' μέρος *Adagio non troppo*, πού ἀκούστηκε ὡς σύμφυρμα φθογγοσῆμων δίχως νόημα. Κατὰ Διαδίκτυο, προῖόν τῆς γερμανικῆς ἐπαρχίας ὁ κ. Πόππεν (Αἴθουσα ΧΔΛ, 13.5. 2016).
